

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
MEKÂNSAL PLANLAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ADIYAMAN-ŞANLIURFA-DİYARBAKIR PLANLAMA BÖLGESİ
1/100.000 ÖLÇEKLİ ÇEVRE DÜZENİ PLANI DEĞİŞİKLİĞİ
GEREKÇE RAPORU

TEMA Vakfı tarafından, "28/02/2013 tarihinde onaylanan Adıyaman-Şanlıurfa-Diyarbakır Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nın iptali" talebiyle Danıştay 6. Dairesi'nin 2021/9925 esasına kayden Bakanlığımız aleyhine açılan davada 20/10/2022 tarihli ve E.2021/9925, K.2022/8841 sayılı Kararı ve "02/04/2014 tarihinde askıya çıkarılan 1/100.000 ölçekli Adıyaman-Şanlıurfa-Diyarbakır Çevre Düzeni Planı'nın iptali" talebiyle Bakanlığımız aleyhine Danıştay 6. Dairesi'nin 2021/7561 esasına kayden açılan davada 20/10/2022 tarihli ve E.2021/7561, K.2022/8840 sayılı Kararı ile;

Adıyaman-Şanlıurfa-Diyarbakır Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'nda Diyarbakır Merkezin güneyinde Dicle Nehri kenarındaki kentsel gelişme alanı düzenlemelerinin verimli tarım arazilerinde yapılmış olduğu, yerleşik alanların tümüyle dolu varsayıldığı, plan notlarında bu alanların denetim altına alınmasını sağlayacak kararlar öngörülmediği ve ÇDP'nin alt ölçekli plan çalışmalarını yönlendirecek stratejileri ve politikaları içermediği iddia edilmekte olup yukarıda sayılan sebeplerle söz konusu kentsel gelişme alanlarının şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve kamu yararına aykırı olduğu gerekçesiyle iptaline karar verilmiştir.

Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın 04.12.2023 tarihli ve 153606 sayılı yazısı ile Sur Belediyesi tarafından imar planlarının iyileştirmesi amacıyla Çarıklı, Bağıvar mahalleleri ve Silvan Yolu civarındaki imarlı alanlarda yürütülmesi planlanan imar planı revizyonu çalışması kapsamında, Diyarbakır İli, Sur İlçesi, Çarıklı Mahallesi sınırları içerisinde;

- Altınay Mücevherat İnş. Tem. Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti'nin 21.11.2023 tarihli ve 55903 sayılı dilekçesi ile yapılan müracaat ile mülkiyeti söz konusu şirkete ait olan Sur İlçesi, Çarıklı Mahallesi sınırları içerisinde 340 ada 5 parsel nolu, yürürlükteki imar planında sanayi alanı ve ÇDP'de "Konut Dışı Kentsel Gelişme Alanı" olarak tanımlı olan taşınmazda atıl durumda bulunan Tekel Fabrikası binalarının bulunduğu, alanın Özelleştirme İdaresi tarafından 2013 yılında özelleştirildiği, alanda bulunan cumhuriyet döneminin ilk fabrika yapılarının restore edilerek tekrardan işlevlendirilmesi ve eğitim yapılarına dönüşümünün sağlanması adına "üniversite alanı" olarak düzenlenmesinin talep edildiği,

- Diyarbakır Mardin karayolunun güneyinde kalan yürürlükteki imar planında ve ÇDP'de "Ağaçlandırılacak Alan" olarak tanımlı, 2008 yılında Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi tarafından onaylanan nazım ve uygulama imar planlarında JEGA (Jeolojik Etüt Gerekli Alan) olarak belirlenen özel mülkiyete tabi yaklaşık 12 ha büyüklüğündeki alanın, 2023 yılında Sur Belediyesi tarafından Çarıklı Mahallesinde yürütülmesi planlanan revizyon imar planı çalışmaları kapsamında Bakanlığımızca 02.11.2023 tarihinde

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
MEKÂNSAL PLANLAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

onaylanan "Diyarbakır İli, Sur İlçesi, Çarıklı Mahallesi 667.12 ha alana ait İmar Planına Esas Jeolojik ve Jeoteknik Etüt Raporu"nda "Önlemlen Alan 2-3, Önlem Alınabilecek Nitelikte Heyelan ve Kaya Düşmesi (Kompleks Hareket) Sorunlu Alanlar" olarak değerlendirildiği, bu kapsamda söz konusu bölgenin arazi kullanım bütünlüğünü sağlayarak alt ölçekli planları yönlendirebilmek amacı ile konut dışı kentsel çalışma alanı olarak düzenlenmesinin talep edildiği anlaşılmıştır.

DSİ 10. Bölge Müdürlüğünün 02.11.2022 tarihli ve 2824229 sayılı yazısında Dicle Nehri ile ilgili SYGM (Su Yönetimi Genel Müdürlüğü)'nün yaptığı çalışmalar neticesinde "Taşkın Risk Durumu" yaratan alanların ekli harita ile sunulduğu, Havar Çayı ve Karamuk Deresi dere yataklarına Q-500 debisi dikkate alınarak uygulanması gereken dere yatağı kesitlerinin imar planlarına işlenmesinin gerekmekte olduğu, Taşkın ve Rüşubat kontrolü Yönetmeliği ve Başbakanlık Genelgesi gereğince önerilen kesitlere müdahale edilmemesi, kesit boyunca her türlü yapılaşmadan kaçınılması ve görüşte belirtilen diğer önlemlerin alınması gerektiğinin belirtildiği anlaşılmıştır.

Bu kapsamda, Adıyaman-Şanlıurfa-Diyarbakır Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı'nın amaç, ilke ve stratejileri ile Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği'nin çevre düzeni planlarında değişiklikleri düzenleyen 20. Maddesi çerçevesinde yapılan değerlendirmeler yukarıda açıklanan yargı kararlarına esas teşkil eden gerekçeler uyarınca, alt ölçekli planlama çalışmalarını yönlendirmek amacıyla, Adıyaman-Şanlıurfa-Diyarbakır Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı'nın M44 nolu paftasında; ÇDP'nin "4.14. Alt ölçekli planların hazırlanması aşamasında, ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerinin alınması ve plan ölçeğinin gerektirdiği detayda mevzuata uygun jeolojik etütlerinin yapılması zorunludur." hükmü bulunmakta olup uygulamaya esas planlar (1/1000, 1/5000 ölçekli) hazırlanırken plan ölçeğinin gerektirdiği detaylarda parsel ölçeğinde kurum ve kuruluş verilerinin kullanılmasının zorunlu olduğu da göz önünde tutularak;

1- TEMA Vakfı tarafından, Bakanlığımız aleyhine açılan davada Diyarbakır Merkezinde Dicle Nehri kenarındaki kentsel gelişme alanı düzenlemelerinin iptaline ilişkin verilen karar ve ÇDP'nin "4.16. Bu plandan ölçü alınarak uygulama yapılamaz. Bu plan, bu plan ile belirlenen kentsel yerleşme alanlarının tamamının yerleşime açılacağını göstermez. Bu sınırlar, alt ölçekli planlama çalışmalarında ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri doğrultusunda ve bu plandaki nüfus kabullerine göre belirlenen alansal büyüklüğü aşmayacak şekilde doğal, yapay ve yasal eşikler çerçevesinde kesinleşir." hükmü doğrultusunda, DSİ 10. Bölge Müdürlüğünün 02.11.2022 tarihli ve 2824229 sayılı yazısı ile iletilen "Taşkın Risk Durumu" yaratan alanlar dikkate alınarak, Dicle Nehri kenarında ve Bağıvar yerleşiminin batısı, kuzeyi ve kuzey doğusunda kalan, fiilen tarla olarak kullanıldığı ve herhangi bir yapılaşmanın bulunmadığı tespit edilen ve herhangi bir imar uygulamasına konu edilmediği anlaşılan yaklaşık 320 ha büyüklüğündeki "Kentsel Gelişme Alanı"nın "Tarım Arazisi" olarak düzenlenmesi,

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
MEKÂNSAL PLANLAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

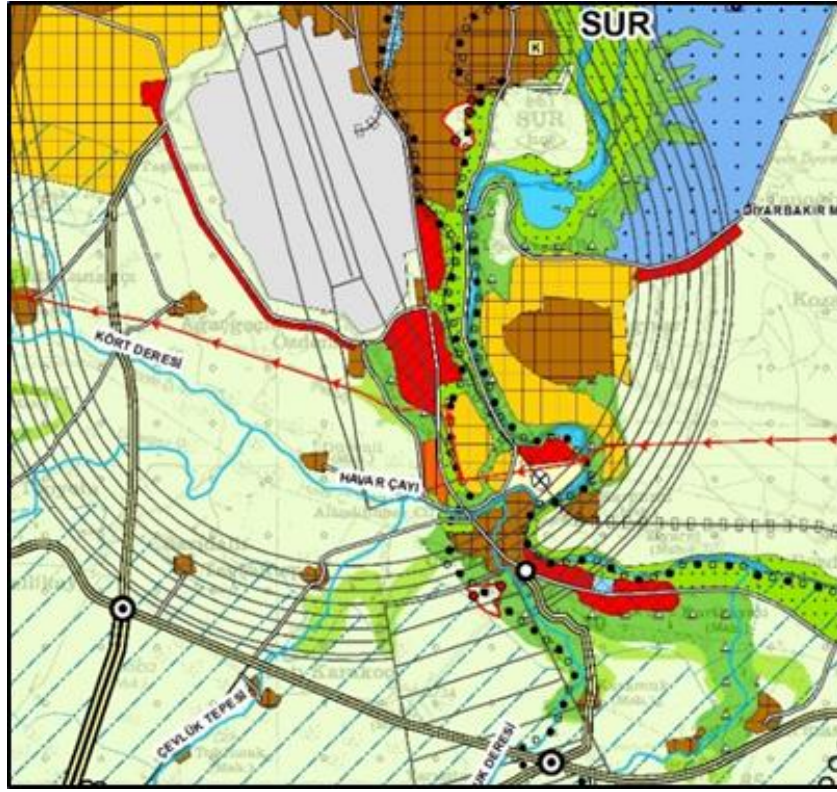
2- Diyarbakır İli, Sur İlçesi, Çarıklı Mahallesi sınırları içerisinde, Dicle Nehrinin batısında kalan ve imar uygulaması görerek fiilen yapılaşmış alanlardaki kazanılmış hakların gözetilmesi amacıyla ÇDP'de Kentsel Gelişme Alanı" olarak tanımlı yaklaşık 130 ha büyüklüğündeki alanın "kentsel yerleşik alan" olarak düzenlenmesi,

3- Bağıvar yerleşiminin kuzeyinde yer alan ÇDP'de Kentsel Gelişme Alanı" olarak tanımlı, imar uygulaması görerek kısmı olarak yapılaşmış yaklaşık 40 ha büyüklüğündeki alanın "kentsel yerleşik alan" olarak düzenlenmesi,

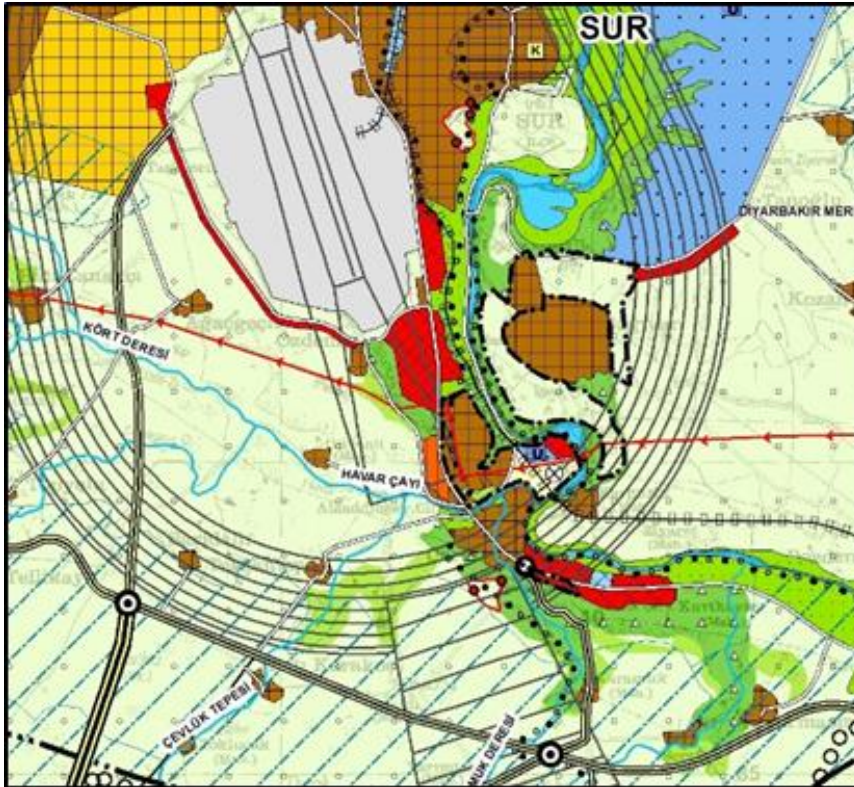
4- Sur İlçesi, Çarıklı Mahallesi sınırları içerisinde 340 ada 5 parsel nolu taşınmazda kalan, ÇDP'de "Konut Dışı Kentsel Gelişme Alanı" olarak tanımlı, özel mülkiyete tabi, yaklaşık 13 ha büyüklüğündeki alanın DSİ 10. Bölge Müdürlüğünün 02.11.2022 tarihli ve 2824229 sayılı yazısı ile iletilen "Taşkın Risk Durumu" analizi de dikkate alınarak ve alt ölçekli plan çalışmalarında Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünün ve DSİ 10. Bölge Müdürlüğünün uygun görüşünün alınması koşulu ile "Üniversite Alanı" olarak düzenlenmesi,

5- Sur İlçesi, Çarıklı Mahallesi sınırları içerisinde ÇDP'de "Ağaçlandırılacak Alan" olarak tanımlı, özel mülkiyete tabi yaklaşık 12 ha büyüklüğündeki alanın, Bakanlığımızca 02.11.2023 tarihinde onaylanan "Diyarbakır İli, Sur İlçesi, Çarıklı Mahallesi 667.12 ha alana ait İmar Planına Esas Jeolojik ve Jeoteknik Etüt Raporu"nda "Önlemler Alan 2.3" olarak değerlendirildiği dikkate alınarak, "Konut Dışı Kentsel Çalışma Alanı" olarak düzenlenmesi uygun görülmüştür.

**ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
MEKÂNSAL PLANLAMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

Mevcut Durum

Çevre Düzeni Planı Değişikliği